

POSTPARTUM DEPRESYON DÜZEYİ İLE MATERNAL BAĞLANMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

The Relationship between Postpartum Depression Level and Maternal Attachment

Zeliha ÖZŞAHİN¹ Emine AKÇA² Nilay GÖKBULUT³
^{1,2}İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Malatya
³Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çankırı

Geliş Tarihi / Received: 24.06.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 05.10.2020

Yayın Tarihi / Published: 30.11.2020

ÖZ

Bu araştırma, postpartum depresyon (PPD) düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı nitelikte yapılan bu araştırma Haziran-Eylül 2018 tarihleri arasında bir kamu hastanesinin lohusa servisinde yatan 371 anne üzerinde yürütülmüştür. Veriler, “Kişisel Tanıtım Formu”, “Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EDSDÖ)” ve “Anne Bebek Bağlanması Ölçeği (ABBÖ)” ile toplanmıştır. İstatistiksel değerlendirmede; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Yaş ortalaması 28.0±5.7 olan annelerin %40.2’si ilkökul ve altı mezunu olup, %6.3’ü gelirin giderine eşit olduğu ve %11.3’ünün Suriyeli olduğu saptanmıştır. EPDS toplam puan ortalaması 5.61±4.51, ABBÖ toplam puan ortalaması 2.49±3.65’tir. EPDS ve ABBÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<0.05). Ayrıca, PDD düzeyi arttıkça anne bebek bağlanmasının azaldığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Ebe, Maternal Bağlanma, Postpartum Depresyon

ABSTRACT

This study has been conducted to determine the relationship between postpartum depression (PPD) level and maternal attachment. This cross-sectional study has been conducted with 371 mothers who were hospitalized in a public hospital's maternity service between June-September 2018. The data of the study have been collected with ‘Personel Information Form’, ‘Edinburg Postpartum Depression Scale (EPDS)’ and ‘Mother to Infant Bonding Scale (MIBS)’. For the statistical analysis; number, percentage; mean, standard deviation and Pearson correlation analysis have been used. It has been determined that, of the mothers whose mean age was 28.0±5.7, 40.2% were primary school and below graduates, 69.3% had equal income and expense, and %11.3 were Syrian. The average total score of the EPDS is 5.61±4.51; the average total score of the MIBS is 2.49±3.65. A statistically significant relationship has been found between the EPDS and MIBS mean scores (p<0.05). In addition, it is observed that as the PPD level increases maternal attachment decreases.

Keywords: Maternal Attachment, Midwife, Postpartum Depression

GİRİŞ

Gebelik ve postpartum dönem genellikle anneler için mutluluk verici bir dönemdir. Fakat bazı anneler için bu durum stresli bir dönemde olabilir (Gao, Chan, You, ve Xiaomao Li, 2009). Doğum sonrası dönemde görülen ruhsal sorunlar, annelik hüznü, PPD ve doğum sonrası psikozdur (M.C. Aktaş, Şimşek, ve S. Aktaş, 2017). PPD doğumdan sonraki dört ile altı hafta içinde meydana gelen ve birbirini izleyen en az iki hafta süren majör depresif bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır (American Psychiatric Association, 2000). Başka bir tanıma göre PPD, annelerin yeni doğan bebeklerine karşı hissetmelerini beledikleri sevgi ve mutluluğu çalan tehlikeli bir hırsızdır (Beck, 2002). Özellikleri arasında depresif ruh hali, anksiyete, kompulsif düşünceler, konsantre olma zorluğu, bebek uyurken bile yetersiz uyku, iştahsızlık, ajitasyon, sinirlilik, kontrol kaybı, yetersizlik hissi, baş edememe, irrasyonel korkular, yorgunluk, libido kaybı, suçluluk duygusu ve umutsuzluk sayılabilir. Bazı durumlarda anne intihar / veya bebeğini öldürme planları yapabilir (Goodman, 2004). PPD’de semptomlar, ‘annelik hüznü’ tablosuna göre daha şiddetli olup hastada intihar düşünceleri olabilmektedir (Erdem ve Bucaktepe, 2012). Postpartum depresyon annelerin %10-20’sini etkilemektedir (WHO, 2012; WHO 2015). Ülkemizde ise bu oran %12.5-%28.1 arasındadır (Arslantaş, Ergin, ve Balkaya, 2009; Kumcağız, 2018). Bazı anneler bu dönemi ölümü yakından hissetmek ve yaşamaktan korkmak olarak anlatmışlardır (Beck, 2002). Hindistanda yapılan bir çalışma PPD deneyimlerinin sosyal problemler, zayıf evlilik ilişkisi ve cinsiyete karşı kültürel tutumlarla ilişkili olduğunu göstermiştir (Rodrigues, Patel, Jaswal, ve Souza, 2003). PPD deneyimleyen Çinli kadınlar ise bu durumu, güçlü kanunların etkisi ve eşlerinin umursamaz tavırları arasında sıkıştıkları için bebeklerine karşı ambivalans duygular hissettiklerini dile getirmişlerdir (Chan, Levy, Chung, ve Lee, 2002). PPD annelik rolünü etkileyerek maternal bağlanmayı olumsuz etkiler (Delavari, Mohammad Alizadeh, ve Mirghafourvand, 2018). Maternal bağlanma, yaşamın ilk günlerinde başlar, anne ve bebek arasında özel bir bağ olarak tanımlanır (Soysal, Bodur, İşeri, ve Şenol 2005). Bowlby, çocuğun yaşamını sürdürmesi için anneye veya onu rahatlatan bir başka bireye bağlanmanın çocukların hayatı için önemli bir faktör olduğunu savunmaktadır (Bowlby, 1982). Yaşamın ilk anlarında başlayan, bebek ile anne arasında zamanla gelişen, muhteşem bir duygusal ilişki olan maternal bağlanma, doğum sonu süreçte annenin sosyal ve psikolojik durumundan etkilenebilmektedir (Çankaya, Yılmaz, Can, ve Kodaz, 2017). Maternal-fetal bağlanma davranışları, uygun doğum öncesi bakım, beslenme koşulları, fetüs hakkında bilgi sahibi olma ve annenin gebelik sonucundan memnun kalmasına bağlı olabilir (Zahrani, Rafie, Hajian, Majd, ve Izadi 2019). Bazı çalışmalar maternal

bağlanmanın; kişilik özellikleri, evlilik ilişkileri, bebeğin görüntüsü, annenin geçmişi, sosyo-ekonomik durum, planlanmamış gebelik, annenin yaşı, eğitim düzeyi gibi faktörlerden etkilendiğini belirtmektedir (Dekel, Thiel, Dishy, ve Ashenfarb, 2018; Zahrani vd., 2019). Anksiyetesi yüksek ve depresif belirtileri olan annelerin, maternal bağlanmaları ve bebeklerine karşı duyarlılıkları daha düşüktür (Dekel vd., 2018). Postpartum dönemde sosyal ve duygusal açıdan sorun yaşamayan anneler bebeklerini emzirmekten mutluluk duymakta, bebeklerini isteyerek kucaklamakta, bebek ağladığında bebeğiyle ilgilenerek onları sakinleştirmeye çalışmakta ve bebekleriyle güzel zaman geçirerek aralarındaki maternal bağlanmaları güçlenmektedir. Ruhsal problemleri olan anneler ise bebekleriyle ilgilenmek istememekte, bebeklerini yalnız bırakmakta, bebeğe sözlü veya sözsüz sevgi davranışlarında bulunmamaktadırlar. Sonuç olarak da anne ve bebek arasında olumsuz duygusal bir ilişki gelişmekte ve maternal bağlanma gerçekleşmemektedir. Bu durum bebeğin fiziksel, zihinsel, emosyonel, sosyal hatta dil gelişiminde problemler yaşanmasına yol açmaktadır (Çankaya vd., 2017). Yapılan bir çalışmada depresyonun maternal bağlanmayı etkilemediği (Fowles, 1996), farklı bir çalışmada anksiyetenin bağlanmayı arttırdığı ve kaygı düzeyi yüksek annelerin bebeklerine daha fazla özen gösterdiği belirtilmiştir (Khorrami Rad, Mousavi Lotfi, ve Sho'ori Bidgoli, 2010). Bazı çalışmalarda ise depresyonun maternal bağlanmayı olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Delavari vd., 2018; McFarland vd., 2011). Bu çalışmada PPD düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmaktadır.

GEREKÇE VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılan bu çalışma PPD düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırmanın verileri bir kamu hastanesinin lohusa servisinde Haziran 2018-Eylül 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir kamu hastanesinin lohusa servisinde yatan anneler oluşturmuştur. Hastanenin bilgi işlem servisinden alınan kayıtlara göre 2017 yılında 7493 doğum olmuştur. Power analizi yaptığımızda örneklem büyüklüğü %95 güven aralığı ve %95 evreni temsil gücüyle 366 anne olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve

alınma kriterlerini sağlayan anneler olasılıksız rastlantısal örnekleme yöntemi ile ilgili evrenden seçilmiş ve 371 anne ile çalışma tamamlanmıştır.

Araştırmaya Alınma Kriterleri

- ✓ İlgili hastanede doğum yapmış olma,
- ✓ İletişime engel bir problemi olmama,
- ✓ Tanı almış psikiyatrik bir hastalık olmama.

Veri Toplama Araçları

Veriler, "Kişisel Tanıtım Formu", "Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği" "Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Tanıtım Formu

Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel tanıtım formunda, annelerin sosyo-demografik özelliklerini ve obstetrik özelliklerini sorgulayan 24 soru yer almaktadır.

Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği (EDSDÖ)

Türkçe uyarlaması Engindeniz ve ark. tarafından yapılmış olan EDSDÖ ölçeği tarama amaçlı olup postpartum dönemdeki annelerde depresyon riskinin olup olmadığını belirlemeye yönelik hazırlanmış bir ölçektir (Engindeniz, Küey, ve Kültür, 1997). Bu ölçek, 0-3 arasında puanlanan dörtlü likert tipinde ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten en az 0 ve en fazla 30 puan alınabilmektedir. Değerlendirmede 0, 1, 2, 3 şeklinde puanlanan maddeler 1., 2., ve 4. madde iken 3, 2, 1, 0 yani ters olarak puanlanan maddeler ise 3., 5., 6., 7., 8., 9., ve 10. maddedir (Bilgin ve Alpar 2018). Ölçeğin kesme puanı 12'dir. Engindeniz'in çalışmasında Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak hesaplanmıştır (Engindeniz vd., 1997). Bu çalışmada Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı 0.72'dir. Değerlendirme sonucunda ölçekten 12 ve daha fazla puan alan kadınlar risk grubu olarak kabul edilmektedir.

Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Taylor ve ark. tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Karakulak ve Alparlan tarafından yapılmıştır (Karakulak ve Alparlan, 2016). ABBÖ, annelere bebeğine karşı ne hissettiğini tek bir kelime ile ifade etmesine fırsat vermektedir. Dörtlü likert biçiminde hazırlanan ABBÖ 8 maddeden oluşmaktadır. Yanıtlar 0-3 arasında puanlanmakta, ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken, alınabilecek en yüksek puan 24'tür. Değerlendirme yapılırken olumlu duyguları ifade eden maddeler 1., 4., ve 6. olup 0, 1, 2, 3 şeklinde

puanlanırken; olumsuz duyguları ifade eden maddeler 2., 3., 5., 7. ve 8. olup 3, 2, 1, 0 şeklinde ters olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin cronbach alpha güvenirlik katsayısının 0.66 olduğu bildirilmiştir (Karakulak ve Alparlan, 2016). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha 0.74 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler bir kamu hastanesinde lohusa servisinde yatan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan postpartum 1. günde olan annelerden hafta içi günlerde saat 08:00 ile 12.00 arasında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Yapılan görüşmeler yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan onay alındı (Karar No: 2018/15-16). Serviste yatan annelerden bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra anketler uygulanmaya başlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Bu araştırma, sadece bir kamu hastanesinde yatan anneler ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçların tüm annelere genellenememesi araştırmanın sınırlılıklarındandır.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programını kullanılmıştır. İstatistiksel değerlendirmede; aritmetik ortalama, yüzdeler dağılımı, standart sapma, pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Annelerin Bazı Sosyodemografik ve Obstetrik Özelliklerinin Dağılımı (n=371)

Özellikler	Ort± SS	
Yaş (yıl)	28.0±5.7	
Yaş grubu	n	%
18-34 (yıl)	309	83.3
≥35(yıl)	62	16.7
Eğitim düzeyi		
Okur yazar/ İlkokul	150	40.8
İlköğretim	108	29.5
Ortaöğretim	74	20.2
Üniversite mezunu ve üstü	39	10.5
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	35	9.4
Çalışmıyor	336	90.6
Ekonomik Düzey		
Düşük	54	14.6

Orta	257	69.3
Yüksek	60	16.2
Aile tipi		
Geleneksel	107	28.8
Çekirdek	264	71.2
Gebelik sayısı		
1.gebelik	86	23.2
2.gebelik ve üstü	285	76.8
Gebeliğin planlı olması		
Hayır	85	22.9
Evet	286	77.1
Prenatal dönemde eğitim alma		
Hayır	254	68.5
Evet	117	31.5
Gebelikte yakınma yaşama		
Hayır	312	84.1
Evet	59	25.9
Doğum şekli		
Sezeryan	102	28.8
Vajinal	264	71.2
Doğumu gerçekleştiren sağlık profesyoneli		
Ebe	250	67.38
Doktor	25	6.7
Ebe ve doktor	96	25.8
Doğumda sorun yaşama		
Hayır	312	87.6
Evet	46	12.4
Bebeginizi ne zaman kucağınıza aldınız		
İlk yarım saatte	216	58.2
İlk bir saatte	97	26.2
1 saat ve daha uzun zaman sonra	58	15.6
Toplam	371	100

Tablo 2. Edinburgh Doğum Sonu Depresyon Ölçeği (EDSDÖ) ve Anne Bebek Bağlanması (ABBÖ) Ölçeğinden Alınan Puan Ortalamaları ve Alınabilecek Minimum Maximum Puanlar ve Alınan Minimum Maximum Puanlar (n =371)

Değişken	X ±SS	Alınabilecek min/max puanlar	Alınan min/max puanlar
Edinburgh Doğum Sonu Depresyon Ölçeği (EPDS)	5.61±4.51	0-30	0-24
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	2.49±3.65	0-24	0-22

Tablo 2’de EDSDÖ ve ABBÖ ölçeğinden alınan puan ortalamaları ve alınabilecek minimum maximum puanlar ve araştırmaya katılan annelerin aldıkları minimum maximum puanlar verilmiştir. EDSDÖ’den alınan puan ortalaması 5.61±4.51, ABBÖ alınan puan ortalaması 2.49±3.65’tir. Ölçeklerden alınabilecek minimum-maximum puanlar sırası ile 0.00-30, 0.00-24 (EDSDÖ, ABBÖ) alınan minimum-maximum puanlar sırası ile 0.00–24.00 ve 0.00–22.00’dir.

Tablo 3. Edinburgh Doğum Sonu Depresyon Ölçeği (EDSDÖ) ve Anne Bebek Bağlanması Ölçeği (ABBÖ) Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Edinburgh Doğum Sonu Depresyon Ölçeği (EDSDÖ)	r	p
Anne Bebek Bağlanması Ölçeği (ABBÖ)	-0.171	0.001

Tablo 3'te EDSDÖ ve ABBÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki verilmiştir. Buna göre EDSDÖ ile ABBÖ arasında negatif bir ilişki olduğu, annelerin PPD puanı arttıkça anne bebek bağlanmasının azaldığı saptanmıştır.

TARTIŞMA

PPD düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırma ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

PPD, mümkün olan en kısa zamanda tespit edilip tedavisinin başlanması, annenin, yenidoğanın ve ailenin diğer üyelerinin olumsuz bir deneyim yaşamadan bu süreci başarılı bir şekilde atlatalmaları bakımından son derece önemlidir (Arslantaş vd., 2009). Postpartum dönemde, yenidoğan ile anne arasındaki bağın bir an önce kurulması ve annelik rolünün kazanılmasında bağlanmanın önemli olduğu, maternal bağlanmanın anne-bebek ilişki kalitesini ve ebeveynlik davranışını da etkilediği belirtilmektedir (Kurt, Küçükoglu, Özdemir, ve Özcan, 2020).

Araştırmaya katılan annelerin PPD düzeyinin düşük, maternal bağlanmalarının yüksek olduğu görülmektedir. PPD'nin nedeni tam olarak bilinmemektedir. Fakat bazı araştırmacılar, psikiyatrik hastalık olma durumu, sosyoekonomik düzey, sosyal destek varlığı, eş ilişkisi (Robertson, Grace, Wallington, ve Stewart, 2004; Stewart, Robertson, Dennis, Grace, ve Wallington, 2003), planlanmamış gebelikler, gebelikte sorun yaşama gibi durumların (Adama vd., 2015) postpartum depresyona neden olduğunu ileri sürmektedir. Araştırma bulgumuzun, katılımcıların büyük çoğunluğunun planlı olarak gebe kalması, gebeliklerinde ve doğumda sorun yaşamaması, bebeğini kısa zamanda kucağına alması ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Karabulutun yapmış çalışmada EDSDÖ toplam puan ortalaması 6.017 (Karabulut, 2014), Kumcağızın yapmış olduğu çalışmada EDSDÖ toplam puan ortalaması 7.10 olduğu saptanmıştır (Kumcağız, 2018). Goodman'ın yapmış olduğu çalışmada doğum sonrası depresyonun başlangıcı tipik olarak doğumdan sonraki ilk birkaç hafta veya aylar içinde ortaya çıkabileceği hatta kadınların 1 yıl boyunca bu belirtileri gösterebileceği belirtilmektedir (Goodman, 2004). Bu çalışmalar araştırma bulgumuz ile benzerlik göstermektedir. Postpartum

ilk 24 saatte 1456 kadın ile yapılan bir çalışmada kadınların %27.5'inin ruhsal bir problem yaşadığı (Sefogah, Samba, Mumuni, ve Kudzi, 2020), farklı bir çalışmada kadınların %23.4'ünün PPD yaşadığı ve dünya genelinde PPD'de artan bir eğilim olduğu belirtilmektedir (Adama vd., 2015). Bu nedenle ülkemizde farklı örneklerde PPD'nin araştırılması önerilebilir.

Gebelik ve doğum sonrası dönemde maternal bağlanma düzeyinin artması anneyi PPD'ye karşı korumaktadır (Delavari vd., 2018). Bu çalışmada da PPD düzeyi ile anne bebek bağlanması arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 3). PPD düzeyi arttıkça maternal bağlanma azalmaktadır. Yapılan bir çalışmada kaygılı bağlanma biçimine sahip annelerin, bebeklerine bağlanma puanlarının düştüğü sonucu bulunmuştur (Şen, 2007). Yapılan başka bir çalışmada prenatal bağlanması az olan kadınların PPD düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Delavari vd., 2018). Bilgin ve Alpar'ın yapmış olduğu çalışmada da postpartum depresyon düzeyi ile anne bebek bağlanması arasında güçlü bir ilişki saptanmıştır (Bilgin ve Alpar, 2018). Araştırma bulgusu ilgili literatürle benzerlik göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucumuz; maternal bağlanmanın PPD düzeyinden etkilendiğini göstermektedir. Hastane ve Aile Sağlığı Merkezinde (ASM) annelerle yakın bir ilişki kurarak çalışan ebeler, annelerin kültürel ve bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır. Ebeler annelerin gerçekçi beklentilerini belirleyerek, anne yeterliliğini teşvik ederek ve problem çözme, başa çıkma ve kişilerarası becerileri geliştirerek kadınların yeni annelikle baş etmelerine yardımcı olup maternal bağlanmayı arttırabilirler. Ayrıca ASM'lerde çalışan ebelerin postpartum ziyaretler yaparak anneleri depresyon ve bağlanma belirtileri yönünden izlemeleri erken teşhis ve tedavi açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Adama, N. D., Foumane, P., Olen, J. P. K., Dohbit, J. S., Meka, E. N. U., Mboudou, E. (2015). Prevalence and risk factors of postpartum depression in Yaounde, Cameroon. *Open Journal of Obstetrics and Gynecology*, 5(11), 608.
- Aktaş, M. C., Şimşek, Ç., Aktaş, S. (2017). Postpartum depresyonun etiyolojisi: Kültür etkisi. *JAREN/Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(1), 10-13.
- American Psychiatric Association Diagnostic Criteria for DSM-IV-TR. APA, (2000). Washington DC.
- Arslantaş, H., Ergin., F, Balkaya N. A. (2009). Aydın il merkezinde doğum sonrası depresyon sıklığı ve ilişkili risk etmenleri. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 10(3), 13- 22.
- Beck, C.T. (2002). Postpartum depression: A metasynthesis. *Qualitative Health Research*, 12(4), 453-472.

- Bowlby, J. (1982). *Attachment and Loss Volume I: Attachment*. 2nd ed. New York: Basic Books, Inc.
- Bilgin, Z., Alpar, Ş. E. (2018). Kadınların maternal bağlanma algısı ve anneliğe ilişkin görüşleri/The relationship between maternal attachment perception of women's maternal role. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 6-15.
- Chan, S., Levy, V., Chung, T. K., Lee, D. (2002). A qualitative study of the experience of a group of Hong Kong Chinese women diagnosed with postnatal depression. *Journal of Advanced Nursing*, 39(6), 571-579.
- Çankaya, S., Yılmaz, S. D., Can, R., Kodaz, N. D. (2017). Postpartum depresyonun maternal bağlanma üzerine etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8, 232-40.
- Dekel, S., Thiel, F., Dishy, G., Ashenfarb, A. L. (2018). Is childbirth-induced PTSD associated with low maternal attachment?. *Archives of women's mental health*, 22, 119-122.
- Delavari, M., Charandabi, M. A., Mirghafourvand, M. (2018). The relationship of maternal-fetal attachment and postpartum depression: A Longitudinal Study. *Archives of psychiatric nursing*, 32(2), 263-267.
- Engindeniz, A. N., Küey, L., Kültür, S. (1997). Edinburg doğum sonrası depresyon ölçeği Türkçe formu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bahar Sempozyumları 1. Kitabı*. Ankara: Psikiyatri Derneği Yayınları, 51-52.
- Erdem, Ö., Bucaktepe, E. (2012). Postpartum depresyon görülme sıklığı ve tarama yöntemleri. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(3), 458-461.
- Fowles, E. R. (1996). Relationships among prenatal maternal attachment, presence of postnatal depressive symptoms, and maternal role attainment. *Journal of the Society of Pediatric Nurses: JSPN*, 1(2), 75-82.
- Gao, L. L., Chan, S. W. C., You, L., Li X. (2010). Experiences of postpartum depression among first-time mothers in mainland China. *Journal of Advanced Nursing*, 66(2), 303-312.
- Goodman, J. H. (2004). Postpartum depression beyond the early postpartum period. *Journal of Obstetric, Gynecologic, ve Neonatal Nursing*, 33(4), 410-420.
- Karakulak, H. A., Alparslan, Ö. (2016). Anne-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması: Aydın örneği. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 6(3), 188-199.
- Khorrami Rad A., Mousavi Lotfi, S. M., Sho'ori Bidgoli, A. (2011). The Study of postpartum depression ve its relevant factors in city of Qom. *Research Journal for Shahid Beheshti University of Medical Sciences*, 15(2), 62-66.
- Kumcağız, H. (2018). Yaşam doyumu, postpartum depresyon ve özkıyım olasılığı arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(1), 1-9.
- Kurt, F. Y., Küçükoglu, S., Özdemir, A., Özcan, Z. (2020). The effect of kangaroo care on maternal attachment in preterm infants. *Niger J Clin Pract* 23, 26-32.
- Karabulut, G. (2014). Gebelikte doğum beklentisinin postpartum depresyon geliştirme üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- McFarland, J., Salisbury, A. L., Battle, C. L., Hawes K., Halloran, K., Lester, B. M. (2011). Major depressive disorder during pregnancy and emotional attachment to the fetus. *Arch Womens Ment Health* 14, 425-434.
- Robertson, E., Grace, S., Wallington, T., Stewart, D. E. (2004). Antenatal risk factors for postpartum depression: a synthesis of recent literature. *General Hospital Psychiatry*, 26, 289-95.
- Rodrigues, M., Patel, V., Jaswal, S., Souza, N. (2003). Listening to mothers: qualitative studies on motherhood and depression from Goa, India. *Social Science and Medicine*, 57(10), 1797-1806.

Sefogah, P. E., Samba, A., Mumuni, K., Kudzi, W. (2020). Prevalence and key predictors of perinatal depression among postpartum women in Ghana. *International Journal of Gynecology ve Obstetrics*, 149(2), 203-210.

Soysal, A. Ş, Bodur, Ş., İşeri, E., Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8(2), 88-99.

Stewart, D. E., Robertson, E., Dennis, C. L., Grace, S. L., Wallington, T. (2003) *Postpartum depression: literature review of risk factors and interventions. Toronto: University Health Network Women's Health Program for Toronto Public Health*, 1-289.

Şen, S. (2007). Anneane-anne-bebek bağlanmasının incelenmesi. Yüksek lisans tezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>. 224800.

Zahrani, S. T., Rafiei, E. H., Hajian, S., Majd, H. A., Izadi, A. (2020). The Correlation between spiritual health and maternal-fetal attachment behaviors in pregnant women referring to the health centers in Qazvin, Iran. *IJCBNM*, 8(1), 84-91.

World Health Organization, (2012). 20.09.2020 tarihinde http://www.who.int/mediacentre/news/notes/2012/mental_health_day_20121009/en/ adresinden erişildi.

World Health Organization, (2015). 20.09.2020 tarihinde http://www.who.int/mental_health/maternalchild/maternal_mental_health/en/ adresinden erişildi.